

Affes rallyhistoria

Hamlets Södertörns Runda 1975

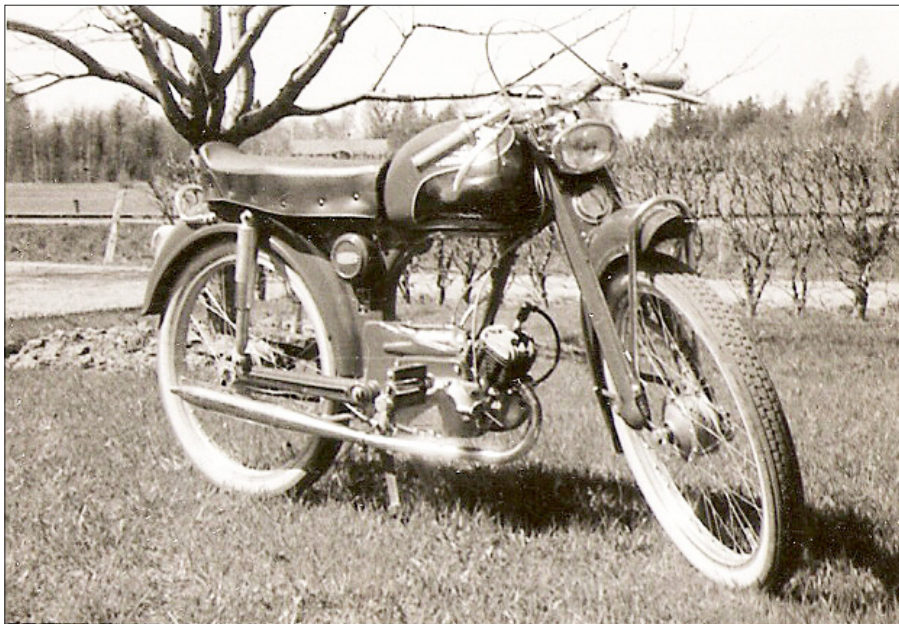
Uppväxten

Mitt rallyintresse föddes när jag en kväll som pojke satt i trappan till övre våningen i vårt hus i Tungelsta och tittade. Det jag såg var ljuskäglor som for fram och tillbaka i luften i skogarna i närheten. Ljuskägorna var från sökarljus från bilar i en OT-tävling och när jag gick ut så hörde jag bilar som brummade. Det var *så* häftigt och ett intresse föddes.

Bidragande till intresset var också att framför vårt hus gick en väg och där åkte ofta Sylvia och Ingemar Österberg förbi. Först med varsin lätt motorcykel, senare med en operacupé-bil med namnet PEGGY skrivet på svärmorsluckan bak. Senare blev det rallybilar och en blå Volvo PV var först i raden.

Mamma och Pappa umgicks med familjen Sune och Sigrid Svedén. Sune drev Gulfmacken i Jordbro och han och äldsta sonen Börje körde rally. Genom dom fick jag på närmare håll en inblick i rallysporten

Med tiden började jag och mina kompisar cykla, åka moped och senare åka bil för att titta på tävlingar. Med bilar kom också tjejer med i bilden som fick följa med för sina föräldrar då vi skulle ut i naturen.

*Min moped,
Victoria Avanti*

Kartläsare

Min aktiva karriär började som kartläsare i orienteringstävlingar när jag var 13–14 år. Först till en kompis i scouterna och villkoret från mina föräldrar var att jag var fastspänd med rep i passagerarstolen för att jag skulle få åka med, och så blev det också! Säkerhetsbälten fanns bara på nyare bilar vid den tiden.

Sedan följde ett antal orienteringstävlingar med olika förare. Det var så kallade skyltletningar där den som vann fick lägga nästa tävling men även mer organiserade tävlingar i MHF:s regi.

En tävling hade start vid ett café på Götgatan i Stockholm. Där fick vi karta och angivelser var skyltarna var utplacerade. Sedan bar det iväg i full fart över Skanstullsbron och ut på Södertörn och leta skyltar. Efter någon timme kom vi tillbaka till caféet där körtiden togs med tillägg för varje missad skylt. Falsa skyltar fanns också.

Mot slutet av kartläsarkarriären blev det mest av klubbar arrangerade tävlingar och då med min barndomskamrat Göran Hedberg, som hade köpt en SAAB V4 och utrustat den för rally. Vi gick båda med i Haninge motorklubb och klubbhuset var från början i Jordbro för att senare flyttas till Högsta när banan började byggas där.

Från 1970 blev det också minirallyn ihop med Göran. Det var en intensiv period med orienteringstävlingar på onsdagskvällarna och minirallyn på helgerna. Vi körde 60–80 tävlingar tillsammans.

Göran kör och jag är kartläsare vid ett minirally i början av 70-talet med en SAAB 96 V4

Värmland Runt med Opelstallet

1970 fick jag ett telefonsamtal från Olle Palm och en förfrågan om jag ville åka med honom i SM-rallyt Värmland runt.

Olle var då mekaniker vid det framgångsrika Opelstallet med Ragge Eklund som bas. Genom våra flickvänner lärde vi känna varandra och umgicks en del. Olle körde även själv rally och hade lyckats bra i SM-tävlingarna på vintern 1970 och var seedad förare i Värmland runt med sin Rally Kadett.

Olles ordinarie kartläsare kunde inte åka med och det var därför han frågade mig. Med tanke på att jag varit kartläsare i många tävlingar var jag inte orolig för att inte klara jobbet att hitta rätt och räkna tider. Jag tackade ja och såg ett stort äventyr fram-

SM-Rallyt Värmland runt 1970 med en Opel Rally Kadett

för mig. Vi skulle ju dessutom ingå i Opelstallet, bo med dom och få deras service under tävlingen.

Hela Opelstallet bodde på Hotell Gösta Berling i Karlstad. Alla var mycket välkomnande mot mig och förklarade hur allt gick till. Många av dåtidens rallystjärnor ingick i stallet, Bus-Ove Eriksson, Lillebror Nasenius, Sylvia Österberg med flera.

Speciellt Bus-Ove och hans kartläsare Hasse Johansson var mycket uppmuntrande och hjälpsamma. Vi hade startnummer 6 och Bus-Ove nr 7. Vid starten i Karlstad sa dom åt oss att stanna direkt efter starten och sedan hänga på fram till första specialsträckan.

Strax före första specialsträckan stannade dom vid en parkeringsficka och vi parkerade bakom. Då hände något jag aldrig glömmer, Bus-Ove och Hasse kom ut ur bilen med varsin toarulle i handen och sprang upp i skogen!! Jag ville ju inte vara sämre jag men någon toarulle behövde jag inte men sprang ändå upp i skogen och slog en båge. Så kan det gå till när rallystjärnor har stor press på sig och blir nervösa.

Första rallybilen

Min första rallybil köpte jag av Olle Thorsén i Nacka som kört hårt med den i rallyn. Enligt Olle hade bilen byggts och motorn trimmats av Gösta Macklin som var violinist i Kungliga Hovkapellet! Bilen hade också körts på bana av honom. Bilen var välbyggd med förstärkningar på de rätta ställena. Det plankade jag rakt av när jag senare gjorde i ordning en Saab Sport -63 för rallyklassen Standard B. Växellådan, 6:35 special 1 flyttades också över samt stötdämpare och en del annat.

Motorn var hårt trimmad och gick som bara den för att vara en tvåtaktare, när den gick! Många topplockspackningar fick jag byta och vi fick ofta bryta. Som ni ser på bilden så var den väl använd i skogen, den var bucklig runt om. En perfekt första rallybil för mig.

Från nu blev det ombytta roller i rallybilen, jag körde och Göran var kartläsare.

Bilen fick senare en standardmotor och fick tjänstgöra som familjebil och från den tiden kommer jag ihåg några händelser.

SAAB 96 tvåtakt,
årsmodell 1964

När vi varit och tittat på ishockey på Hovet och skulle ut från parkeringen och det var trångt var det aldrig någon som "satte emot" den buckliga och bullriga bilen.

När jag skulle flytta ihop med Annika i Nynäshamn var vi till en byggmästare för att fråga om radhus som skulle byggas. Byggmästaren hade säkert sett och hört bilen när vi körde in på gården och åtminstone jag var inte särskilt välklädd. Vi förklarade att vi var intresserade av ett radhus. Då drog byggmästaren undan gardinen och tittade på bilen och sa "dom är ganska dyra dom där husen"!

Andra rallybilen

Köpte bilen som familjebil mest på skoj. Det var en äkta SAAB Sport men med en standardmotor. Plötsligt insåg jag att bilen kunde användas i den nya klassen Standard B. Växellådan kom från första tävlingsbilen, en gjutjärnslåda 6:35 special 1. Det som saknades var en Sportmotor med tre förgasare. Ringde Bil & Allskrot i Gladökvärn och frågade om dom hade någon. Det hade dom och om jag monterade ur den själv skulle jag få den för 300 kr!

Svärfar Svenne och jag for dit och blev visad en grön SAAB Sport som stod som tredjebil högst upp. En gaffeltruck kom fram och körde gafflarna rakt igenom bilen och släppte ner den på backen, pang. En sådan bil kostar säkert 100 000 kr idag.

SAAB 96
Sport tvåtakt,
årsmodell 1963

Inga problem för mig att montera ur motorn, hade bra träning från första rallybilen. Av en händelse följde också oljetanken för separatsmörjningen med.

Motorn på 52 hästkrafter trimmades inte. 1975 gick det riktigt bra, blev A-förare och delad 2:a i DM med klubbkompisen Kaj Lampila i Standard B. Med tiden blev jag fråntåg av V4:orna, det var ju *konstigt!* Hela tiden fram till 1981 var min barnsvän Göran Hedberg kartis och Leffe Thörnberg körde service, stort tack till dom.

Körteknik

Funderade mycket på körteknik och testade olika metoder med tidtagning och kom fram till följande:

- Ingen vänsterbroms. Finns det bara 52 hästkrafter till förfogande så kan man inte bromsa bort en del. Bilen styrde in bra i kurvorna ändå.

- 3 000 varv/min i tomgång! Då svarade motorn direkt när man klev på gasen efter en inbromsning.
- Raka inbromsningar. Det var populärt och spektakulärt på den tiden att ställa upp åt fel håll före en kurva. Orsaken var nog att bilen inte styrde in i kurvan men bromssträckan blev längre.
- Ta kurvan tidigt och tangera innerkanten vid utgången av kurvan. Samma teknik som slalomåkarna.

Skrotning

Som nybliven A-förare skulle jag öka takten ett snäpp och då gick det som post-it lappen (i original) beskriver på bilden!

*På lappen:
"Roslagsloppet 1976,
bilen totalskrotades
på sista SS"
(specialsträcka).*

Ny kaross

Köpte en begagnad standard SAAB 96 årsmodell 1964 och flyttade över allt som var unikt för SAAB Sport från den skrotade bilen. All rallyutrustning flyttades också över och förstärkningar gjordes som på första rallybilen.

Nya karossen

Fick också ansöka om karossbyte till senare årsmodell (-63 till -64) hos Stockholms bilsportförbund och fick klartecken.

Efter karossbytet minskade rallytempot på två sätt. Dels bara 5–6 tävlingar/år, dels inga fler rullningar eller skrotningar. Orsaken var att det hände mycket i slutet av 70-talet, två barn kom till, vi renoverade huset och tillbringade mycket tid på sjön i fritidsbåt i 7 knop! Var sak har sin tid men det blev många häftiga och roliga upplevelser i rallyskogarna att minnas.

Med ett lugnare rallytempo blev inte resultaten så bra så jag ångrade i efterhand att jag klassade upp mig till A-förare. Det hade säkert varit roligare att åka mer på skoj som B-förare och inte bli frånkävt av (trimmade) SAAB V4.

Snabbaste besiktningen

Tävlingen startade i Västerås och vi skulle besikta i en bilverkstadshall där man körde rakt igenom.

Vi såg inte till några tävlingsbilar eller besiktningsspersonal i hallen men vi fortsatte framåt till verkmästarkuren. Där var det fullt av folk, vi såg ryggarna på dom i skenet från en flimrande svartvit TV-bild. En arm sträcktes ut från kuren och vi blev framvinkade ut ur besiktningen!!

Ungefär så var det. Senare fick vi höra att det var lokal TV-sändning från Rocklundahallen där man korade *Miss Mässing!!*

Pinsam avåkning

Året är 1977 och tävlingen är Hamlets Södertörnsrunda.

På specialsträckan mellan Berga lantbruksskola och Näringsberg åkte vi av i *innerkant* i en vänstersväng. Kurvan var utmed en åker och med fri sikt före och efter. Jag hade många gånger åkt sträckan för att testa bilen inför tävlingar och dessutom plockat tussilago i kurvan med min farmor som barn. Kom lite för fort in och fick stötta med höger bak i snövallen då det smäll till och vi for rakt över vägen och in i snövallen i innerkant, *pinsamt*. Vi blockerade också hela vägen.

Inte så farligt, inga problem att backa ut tänkte jag, det hade man ju erfarenhet av! Kom en decimeter sen var det stopp. Fram och tillbaka några gånger sedan gick Göran ut och lyfte. Det hjälpte inte. Fram med snöskyfflarna men snart kom bilen som startade en minut efter oss så jag hoppade in, tog på mig bältet och la in backen och tänkte, "snart på vägen igen".

Jag var helt inställd på att de två i bilen efter och Göran skulle lyfta ut framdelen på bilen till vägen men istället kände jag två ryck i bakvagnen och hamnade även bak i snövallen. *Blev jäkligt snopen* och arg och kartisen Göran hjälpte till! Vi fortsatte skotta och bilarna passerade vartefter. Till slut såg vi varandra under bilen men satt fortfarande fast. Började skotta framåt under bilen och då hittade vi orsaken. En grov snöpinne (från en höhässja?) hade kilat in sig framåtvänd mellan hasplåten och underredet. Så kan det gå på hemnavägar!

Polisen vände

Vid en tävling med start och mål i Sorunda fick vi fel på laddningen inför sista sträckan. Vi tog oss i mål på halvljus. Sedan skulle vi hem till Nynäshamn. Började med halvljus, sedan ficklampa i vägrenen och drog på halvljus som bara glödde när vi mötte någon. I Ösmo hände det som inte fick hända, *vi mötte polisen*.

Polisen vände och kom efter och vi stannade vid en busshållplats och förklarade läget. "Bara att ställa bilen" sa polisen. Men om ni åker före så kan vi hänga på efter och köra på era bakljus föreslog jag. Det går inte sa polisen. Plötsligt kom ett larm till polisbilen om brott i Nynäshamn. Polisen stannade till vid oss och sa "*häng på*".

Det var ingen barnlek i mörkret, gasa för fullt för att se bakljusen eller släppa och inte veta var vi hamnade. Har aldrig åkt så fort över järnvägsbron vid Älgviken. Vid OK-macken vid infarten till Nynäshamn svängde dom in och förklarade att vi inte kunde fortsätta in i stan utan parkera bilen. Vi skjutsar er hem!

Väl hemma tackade vi så mycket för fin service sedan drog dom iväg med rödljus och sirener. Då fick Annika och grannarna bekymmer.

Godnattsaga

När våra barnbarn Theodor och Noah var 9 och 6 år och skulle sova över hos oss måste Morfar berätta historier från förr vid läggdags. Här är en:

Vid en rallytävling i mitten av 70-talet och i trakterna av Stjärnhov var vägen ganska rak men med pucklar. Bilen var min SAAB Sport som hade fällbart ryggstöd för kartisen. Det skulle vara originalstolen.

Efter en puckel med efterföljande sättning (med en tvåtaktare i standard B landar man inte) brakade min kartis Görans ryggstöd ihop och han hamnade raklång med huvudet i baksätet.

Karta och papper virvlade omkring i bilen. Göran kämpade på för att ta sig upp igen, en arm runt ryggstödet och den andra i skrajhandtaget. Det hela såg komiskt ut och jag hade problem att koncentrera mig på körningen. "Upp med dig för f...n" skrek jag, "ja ja, jag försöker" svarade Göran. När han till slut kom upp i normal sittställning var det dags igen, ny puckel och ryggstödet brakade ihop igen.

När jag berättar det här för barnbarnen brakade ryggstödet ihop tre gånger men det var nog bara två! På servicen fick vi in en skruvmejsel på ett strategiskt ställe i fällningsmekanismen så ryggstödet höll sig på plats resten av tävlingen.

Ögonblick man inte glömmer

Tävlingen är Alitalia Trofén 1978 och specialsträckan är "varvet" söder om Tullinge. Kommer ihåg att platsen var välregisserad, vi såg inte till någon publik och plötsligt skarp höger efter ett krön. Fotoblixtar och publik som väntade på avåkning, *det blev kris* och inget idealspår direkt.

Det är konstigt, händelsen på fotot och några till sitter kvar i minnet, vad beror det på? Lite kris, fotoblixtarna eller att jag har fotot i garaget? Det är som att spela upp en film.

Matt i lacken

Som syns var bilen mycket matt i lacken och den stod oftast ute. En sommar stod den utmed en betongmur som det växte murgröna på.

På hösten när det var dags att göra i ordning bilen för rally och ta in den i garaget upptäckte jag att murgrönan hade *slagit rot i lacken!*

Jag slet bort murgrönan men en del av rötterna satt kvar på vänster bakflygel. Det var som små spiraler. Jag tyckte det var lite kul så dom fick sitta kvar.

Vid nästa tävlingsbesiktning frågade dom vad det där var för aerodynamiska finesser, och på skoj frågade dom om det var *klassat och godkänt.*

Nynäshamn 2022-01-16

Alf Litzén

PS

Det var bara inte jag som körde SAAB tvåtakt.

Här är Erik Carlsson på väg mot segern i Monte Carlorallyt 1963.